SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1438

av Joakim Sandell (S)

En grundläggande kremeringsbehållare inom begravningsavgiften

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över hur en enkel, standardiserad och ändamålsenlig behållare för kremering kan omfattas av begravningsavgiften och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över konsumentskyddet och pristransparensen vid försäljning av kistor och andra behållare som enbart ska användas för transport och direktkremering och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Att förlora en närstående är en av de svåraste situationer en människa kan ställas inför. Mitt i sorgen tvingas de efterlevande på kort tid fatta en rad praktiska och ekonomiska beslut. Samhällets ansvar måste vara att skapa trygghet, tydlighet och värdighet.

Den svenska begravningsverksamheten bygger på en viktig solidarisk princip. Alla som är folkbokförda i Sverige och har en kommunalt beskattningsbar förvärvsinkomst betalar en begravningsavgift. Avgiften finansierar bland annat gravplats, gravsättning, kremering, vissa transporter samt lokaler för förvaring, visning och begravningsceremoni.

Begravningslagen anger att begravningsavgiften ska finansiera kremering och de transporter som sker sedan huvudmannen för begravningsverksamheten har övertagit ansvaret för stoftet. Själva kistan eller motsvarande behållare omfattas däremot normalt inte av avgiften utan ska bekostas av dödsboet. Det gäller även när den avlidne ska kremeras direkt, utan visning, begravningsceremoni eller andra moment där en traditionell kista fyller en ceremoniell funktion.

Detta skapar en lucka i systemet. Kremeringen är finansierad genom begravningsavgiften, men för att den ska kunna genomföras behöver kroppen placeras i en behållare som dödsboet självt måste köpa. För familjer som väljer en enkel direktkremering kan detta innebära att de tvingas betala flera tusen kronor för en produkt som endast används under en kort transport och därefter förbränns.

En kista kan självklart ha stor betydelse vid en begravningsceremoni. Den kan vara en del av avskedet och utformas efter den avlidnes och de anhörigas önskemål. Det är rimligt att mer personliga, utsmyckade eller exklusiva val bekostas av dödsboet.

Situationen är en annan när någon önskar en direktkremering utan ceremoni och utan att den aktuella behållaren visas för de anhöriga. Då är behållarens funktion i huvudsak praktisk och teknisk. Den ska göra det möjligt att transportera och kremera den avlidne på ett värdigt, säkert och arbetsmiljömässigt riktigt sätt.

Det är svårt att motivera att denna nödvändiga del av själva kremeringen helt ska ligga utanför det gemensamt finansierade systemet. När kremeringen omfattas av begravningsavgiften bör det också finnas ett avgiftsfinansierat grundalternativ som gör det möjligt att faktiskt genomföra den.

Regeringen bör därför se över förutsättningarna för att låta en enkel och standardiserad basbehållare ingå i begravningsavgiften vid direktkremering.

En sådan reform skulle inte begränsa människors möjlighet att välja och betala för en traditionell eller individuellt utformad kista. Den skulle endast säkerställa att det finns ett grundläggande alternativ för den som inte önskar eller har ekonomiska möjligheter att köpa en dyrare produkt.

Det finns också anledning att stärka konsumentskyddet. Marknaden för begravningstjänster kännetecknas av en påtaglig obalans mellan säljare och köpare. Den som köper tjänsten befinner sig ofta i sorg, har begränsad erfarenhet av marknaden och måste fatta beslut under stark tidspress. Möjligheterna att jämföra priser och ifrågasätta rekommendationer är därför sämre än på de flesta andra konsumentmarknader.

Det måste tydligt framgå vilka varor och tjänster som är obligatoriska, vilka som är frivilliga och vilka billigare alternativ som finns. Konsumenten bör få information om en kista eller behållare enbart fyller en praktisk funktion vid transport och kremering eller om den också är avsedd för visning och ceremoni. Priserna bör redovisas på ett sådant sätt att det går att skilja nödvändiga kostnader från tillval.

Sörjande människor ska inte behöva misstänka att de betalar ett oskäligt pris för att ett grundläggande samhällsuppdrag ska kunna fullföljas. De ska inte heller behöva känna skuld för att de väljer ett enkelt och kostnadseffektivt alternativ.

En värdig begravning ska inte vara en klassfråga. Genom att täppa till luckan mellan den avgiftsfinansierade kremeringen och den privat finansierade kremeringsbehållaren kan samhället skapa ett mer sammanhängande, rättvist och tryggt begravningssystem.

Joakim Sandell (S)